

Nr 177.

Av herr **Olsson, Åhlmans Olof m. fl.**, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition med förslag till ny giftermålsbalk m. m.

Att den moderna utvecklingen gjort vår nuvarande giftermålsbalks bestämmelser i mångt och mycket föråldrade, kan icke av någon bestridas. Alldeles särskilt gäller detta om mannens målsmanskap för hustrun, vilket numera framstår såsom antingen en tom form eller en oegentlighet. Uppenbarligen måste därför varje förslag till ny lagstiftning på området utgå från ett upphävande av detta målsmansskap och hustruns erkännande som en i och för sig lika självständig och självrådande person som mannen. Men ett dylikt erkännande varken behöver eller bör innebära, att hemmets och familjens enhet upplöses och upphör. Tvärtom måste lagstiftningens uppgift bliva att söka en anordning av hithörande rättsförhållanden på sådant sätt, att denna enhet bevaras oaktat målsmansskapet för mannen upphör.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 15 med förslag till ny giftermålsbalk har också ett försök gjorts härtill. Men en granskning av förslaget och dess motiv, sådana de av lagberedningen och myndigheterna utvecklats, ger snart vid handen, att försöket fullständigt misslyckats. Hustruns oinskränkta självständighet både som individ och förmögenhetssubjekt har i förslaget medfört, att äktenskapet i verkligheten fått sjunka ned till ett slags bolag både i samliv och i ekonomi. Den juridiska finess, som är förslagets kärna, giftorätten i dess nya form och det s. k. gifto-rättsgodset, framkallar praktiskt taget ett ömsesidigt misstroende och vaksamhetsförhållande makarna emellan, vilka hava att framför allt vardera bevaka sitt intresse i andra makens förvaltning av dennes gifto-rättsgoods och hålla oavbruten avräkning inbördes i fråga om sina resp.

underhållsbidrag till hemmet, som blir så att säga båda makarnas fordringsägare till visst belopp av deras särskilda inkomster och kapital, men icke såsom enligt gällande rätt en högre enhet, vari de båda uppgå med gemensamma och samfällda intressen och förenas till ett.

Det är möjligt, att förslaget kan passa för förhållandena i de största städerna eller i större arbetarsamhällen, och det må då gärna göras tillämpligt där och för dem, som vilja begagna sig av detsamma. Men för landsortens och landsbygdens svenska folk passar förslaget icke. Dess uppfattning av äktenskapet är knappast den som detta folk ännu i regel hyllar, och dess inblandande av domstol i allehanda husliga tvister står i rak strid mot den sedvänja och sedvanerätt, till vilken det självt gång på gång nödgats hänvisa, då det gällt att finna en norm för domstolens avgörande. Det svenska folkets stora flertal önskar förvisso en helt annan anordning av äktenskapets rättsverkningar och bör ingalunda påtvingas en lag, som möjligen passar för en enda klass inom samhället. Förslaget bereder ej ens tillfälle att genom äktenskapsförord hänvisa till en annan och bättre ordning, i det att dylikt förord väsentligen blott kan avse olika förmögenhetsdelars karaktär av enskild egendom eller giftorättsgods.

Under sådana förhållanden torde det icke heller vara möjligt för riksdagen att genom förslagets omarbetande i utskottet vinna en positiv lösning vid denna riksdag. Men om vi sålunda nödgas yrka avslag å förslaget, sker detta under uttalande av en förhoppning och önskan, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en omarbetning på den grundval, att det nu framlagda förslaget, därest så skulle visa sig möjligt, bibehålles som ett alternativ, vilket skall gälla, om genom äktenskapsförord så avtalas, men att för det fall, då äktenskapsförord saknas, äktenskapets rättsverkningar skola regleras antingen i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande rätt, så långt detta visar sig görligt, utan att mannens målsmanskap för hustrun bibehålles, eller eljes efter grunder, som finnas skäligen och som icke verka upplösande å hemmets enhet. Vi vilja med avseende härå anmärka, att det åtminstone synes oss tänkbart, att makarna var för sig behålla sin förmögenhet och egendom utan giftorätt i den andras med undantag av avkastningen, som borde kunna göras till samfäld egendom, när makarna leva samman, även om det erbjuder vissa svårigheter att anordna förvaltningen därav på full likställighetsgrund. Likställighetskravet får dock naturligen icke av rent teoretiskt intresse drivas så långt, att för dess skull det praktiskt nödvändiga nödgas vika, och om genom förord förvaltningen må kunna överflyttas från mannen till hustrun, då skäl därtill kunna finnas, torde all behövligen hänsyn vara tagen till detta krav;

mannen bleve då, där ej annat avtalats, den som handhade förvaltningen av den till hemmet utgående samfällda behållningen, i den mån en förvaltning därav vore erforderlig.

Med åberopande av det anförda få vi alltså föreslå riksdagen besluta

att, med avslag å propositionen nr 15, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan omarbetning av det i denna proposition framlagda förslaget till ny giftermålsbalk, att, efter upphävande av mannens civilrättsliga målsmansskap för hustrun, förhållandet mellan makarna av lagen regleras på ett sätt, som samtidigt beaktar deras ömsesidiga självständighet och hemmets bevarande enhet med rätt för makarna att, inom gränser, som för undvikande av alltför stor splittring i praktiken finnas nödiga, genom förord ordna sitt inbördes förhållande i enlighet med andra än den legala regeln.

Stockholm den 24 januari 1920.

Åhlmans Ol. Olsson.

*Joh. Johansson,
Kälkebo.*

Gösta Andersson.

*Joh. Johansson,
Friggeråker.*

L. Tjällgren.

Ollas A. Ericsson.

Gustaf Bergström.

J. Kjellén.

Nils Wohlin.

Ernst B. Jönsson.

Petrus Nilsson.
